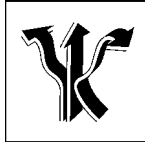

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**Методичні рекомендації
щодо забезпечення
самостійної роботи студентів
з дисципліни
“КОНТРОЛІНГ”
(для бакалаврів)**

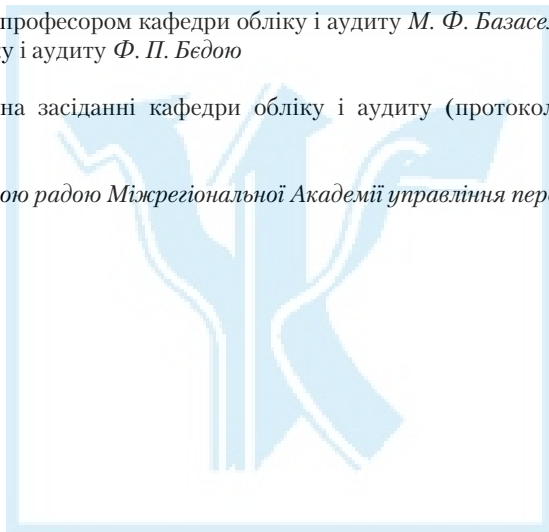
МАУП

Київ 2007

Підготовлено професором кафедри обліку і аудиту *М. Ф. Базасем*, доцентом кафедри обліку і аудиту *Ф. П. Бєдою*

Затверджено на засіданні кафедри обліку і аудиту (протокол № 10 від 13.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Базась М. Ф., Бєда Ф. П. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Контролінг” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2007. – 50 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тести і відповіді на них, теми рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчитися, сприяє активізації засвоєння студентами знань та їх реалізації.

Основна мета самостійної роботи полягає у сприянні засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як важливої особистісної та професійної риси, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни “Контролінг” передбачає низку вимог:

- обґрунтування необхідності завдань загалом і конкретного зведеного зокрема;
- подання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи;
- надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;
- підтримування професійного зворотного зв'язку зі студентами під час виконання ними самостійної роботи, що є чинником ефективності навчального процесу.

Однією з форм самостійної роботи є написання рефератів за заданою тематикою.

Необхідною умовою успішного написання реферату є опрацювання спеціальної наукової літератури, законодавчих і нормативних актів.

Роботу з літературою слід починати з джерел, що розкривають економічну сутність вибраного питання. Це допоможе отримати загальнотеоретичне уявлення про проблему. Далі опрацьовують підручники та навчальні посібники, де послідовно й систематизовано розкриваються теорія, методологія та методика контролінгу. обов'язковим є вивчення нормативних документів (законів, інструкцій, положень тощо) загального призначення, які визначають принципи організації контролінгу, а також монографій, журнальних статей і статей у збірниках наукових праць, іншої спеціальної літератури, що регламентує та розкриває методологію, методику та організацію контролінгу й опрацювання інформації з досліджуваних питань. Позитивним є опрацювання студентами зарубіжної літератури.

Під час написання реферату з дисципліни “Контролінг” слід використовувати спеціальну літературу із суміжних методологічних наук, таких як статистика, зокрема економічна, економіко-математичні методи і моделювання.

В умовах розвитку інформаційних технологій джерелом для написання реферату з дисципліни “Контролінг” може бути інформація з мережі Інтернет.

Студенти самостійно добирають літературні джерела й систематизують їх у списоку використаної літератури, який постійно уточнюють і доповнюють.

Під час роботи з літературою потрібно ретельно опрацювати розділи книг і статей з теми реферату, вибирати важливі матеріали, які можна використати для написання реферату, особливо пропозиції щодо вдосконалення контролінгу.

Зміст реферату слід викладати з обов’язковим посиланням на використані джерела. Окремі положення можна цитувати, посилаючись на джерела, вказавши порядковий номер джерела у списку використаної літератури та відповідні сторінки (наприклад: [11, с. 25–30]).

На основі опрацювання наукової літератури, враховуючи зібраний фактичний матеріал, складають розгорнутий план реферату із зазначенням основних розділів та підрозділів і подають його науковому керівнику. Зважаючи на його зауваження уточнюють, доповнюють і в разі потреби доопрацюють реферат.

План реферату повинен відбивати його структуру, під якою розуміють порядок компонування і взаємозв’язок окремих його частин.

Структура та зміст реферату повинні розкривати сутність теми і бути логічно послідовними.

Основні структурні елементи реферату: титульна сторінка, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби), вступ, основна частина, висновки і пропозиції, список використаної літератури.

Титульна сторінка є першою сторінкою реферату, її оформлюють відповідно до стандартів.

У *змісті* реферату вказують назви всіх розділів і підрозділів, вступ, висновки і пропозиції, список використаної літератури і додатки, а також номери сторінок, з яких вони починаються.

Використані в рефераті спеціальні терміни, маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо розміщують перед вступом.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів друкують у дві колонки: ліворуч за абеткою наводять, наприклад, скорочення, праворуч — їх пояснення.

Якщо в рефераті спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті після першого згадування.

У *вступі* (одна-дві сторінки) розкривають сутність, стан наукової проблеми (завдання) та її значущість; актуальність проблеми та доцільність розробки; ступінь розробки вітчизняними та зарубіжними дослідниками; практичне значення теми; мету та основні завдання; предмет і об'єкт дослідження; методи та джерела інформації; період дослідження; структуру реферату.

В *основній частині* викладають теоретико-методологічні положення та проблемні питання з теми, науково обґрунтовують приклади практичного застосування заходів, які пропонуються для розв'язання завдань.

Основна частина складається з 5–7 сторінок, її зміст повинен відповідати темі реферату, підпорядковуватись основній меті та завданням і мати приблизно однаковий обсяг. Матеріал основної частини має бути викладений чітко, лаконічно.

Висновки і рекомендації — це заключний етап роботи над темою реферату. У ньому стисло підбивають підсумки, наводять конкретні рекомендації щодо практичного використання отриманих у процесі дослідження результатів. Формулювання висновків і пропозицій є результатом дослідження; вони повинні відповідати меті та завданням реферату. Необхідно зробити загальний висновок про стан розробленості вибраного напряму контролінгу, зазначити виявлені проблеми в методиці та організації, а також подати пропозиції щодо його вдосконалення та розвитку.

Список використаної літератури розміщують наприкінці роботи в алфавітному порядку в такій послідовності: закони України, нормативні акти та положення державного значення; літературні та наукові джерела, матеріали періодичних видань; електронні джерела інформації, сайти й адреси мережі Інтернет.

Після списку використаної літератури виконавець ставить підпис і дату завершення виконання роботи.

Додатки повинні містити допоміжний матеріал (наприклад, документацію підприємства, за якою виконується аналіз, таблиці допоміжних цифрових даних, ілюстрації).

Матеріал реферату необхідно викладати послідовно, взаємопов'язуючи окремі частини. Тема має бути повністю розкрита. Для цього значну увагу слід приділити теоретичним і методичним розробкам, розглянути й творчо осмислити відповідну наукову літературу та періодичні видання, визначити власне ставлення до дискусійних питань. На основі аналізу емпіричних або звітних даних, особистих вражень та узагальнень потрібно зробити висновки, висвітлити досягнуті успіхи, вказати на існуючі недоліки, а також висловити пропозиції щодо можливості подальшого поліпшення об'єкта дослідження.

Текст реферату повинен супроводжуватись ілюстраціями (схемами, графіками, фотографіями, картами) і таблицями. Кількість ілюстрацій і таблиць має бути достатньою для того, щоб текст був зрозумілий і конкретний. Вибір виду ілюстрації залежить від змісту матеріалу й мети.

Реферат подають у друкованому вигляді без помилок і виправлень.

Загальний обсяг тексту роботи, не враховуючи списку використаної літератури і додатків, для студентів бакалаврату має становити 15 сторінок, набраних через 1,5 інтервала, з використанням текстового редактора розміром 14 і роздрукованих з одного боку аркушів білого паперу формату А4. Текст реферату слід друкувати, дотримуючись таких розмірів полів: ліве, верхнє та нижнє — не менше 20 мм, праве — не менше 10 мм.

Усі сторінки реферату, враховуючи ілюстрації та додатки, без пропусків, повторів і літерних додатків мають бути пронумеровані. Першою сторінкою вважається титульна, її не нумерують.

Загальну нумерацію роботи починають з наступної сторінки (зміст реферату), на якій ставлять цифру "2". Порядковий номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Структурні частини роботи, крім змісту, переліку умовних позначень, вступу, висновків і списку використаної літератури, мають бути пронумеровані.

Ілюстративний матеріал і таблиці розміщують у тексті одразу після посилання на них або на наступній сторінці так, щоб їх можна було читати без повороту переплетеного блоку реферату або з поворотом за годинниковою стрілкою. Вони мають бути компактні й наочні. Усі ілюстрації називаються рисунками, їх позначають словом "Рис." і нумерують послідовно.

Таблиці нумерують так само послідовно (за винятком поданих у додатках) у межах реферату. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера.

Після номера таблиці крапку не ставлять. Якщо в рефераті одна таблиця, то її нумерують за загальними правилами. Заголовок таблиці друкують симетрично тексту.

Назва кожної граfi в головці таблиці має бути лаконічною. Слід уникати повторів тематичного заголовка в назвах граф; одиниці необхідно зазначати в тематичному заголовку або вносити до узагальнюючих заголовків.

Боковик таблиці, як і головка, потребує лаконічності. Повторювані слова виносять в об'єднувальні рубрики. Загальні для всіх заголовків боковика слова розміщують у заголовку над ними.

Заголовки граф повинні починатися з великої літери, підзаголовки — з маленької, якщо становлять одне речення із заголовком, і з великих, якщо самостійні. Висота рядків має бути щонайменше 8 мм.

Текст, який повторюється у граfi таблиці й складається з одного слова, замінюють лапками. Якщо у граfi повторюється текст, при першому повторенні пишуть "те саме", при подальших — ставлять лапки. У разі повторення цифр, марок, знаків, математичних символів лапки не ставлять. Якщо цифрові або інші дані в рядку таблиці не наводяться, у ньому ставлять прочерк.

При розміщенні таблиці на кількох сторінках слово "Таблиця" і її номер вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть "Продовження табл." і вказують її номер. Таблицю з великою кількістю граф можна поділити на частини й розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або граfi таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині повторюють її головку, а в другому — боковик.

Формули розміщують на окремих рядках. Для економії місця кілька коротких однотипних формул можна надрукувати в одному рядку. Невеликі й нескладні формули, що не мають самостійного значення, наводять у тексті.

Якщо на формули є посилання далі за текстом, їх потрібно нумерувати арабськими цифрами у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу й порядкового номера формули у розділі,

між якими ставлять крапку. Порядковий номер формули вказують у круглих дужках з правого берега аркуша на рівні відповідної формули.

У посиланні в тексті на формулу вказують її повний номер у дужках, наприклад: “у формулі (5)”. Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті, інші не нумерують.

ТЕСТИ

Варіант 1

1. Якщо одночасно збільшуються постійні та змінні витрати на одиницю, точка беззбитковості:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється;
- г) вплив не можна визначити з наведеної інформації.

2. Управлінський облік є складовою:

- а) менеджменту;
- б) планування;
- в) внутрішнього аудиту;
- г) корпоративної культури.

3. Зазначте, який з наведених документів містить базову інформацію для планування прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці та виробничих накладних витрат:

- а) бюджетний звіт про прибуток;
- б) прогноз продажу;
- в) бюджет виробництва;
- г) бюджет грошових коштів;
- д) бюджет капітальних вкладень

4. Підприємство виготовляє один вид продукції, на виробництво якої згідно з нормою потрібно 6 м² матеріалів вартістю 13 грн за 1 м². Упродовж звітного періоду було виготовлено 1000 од. продукції, а фактичні матеріальні витрати становили 6400 м² загальною вартістю 76800 грн. Відхилення матеріальних витрат за рахунок використання становить, грн.:

- а) 1200;
- б) 4800;

- в) 5200;
- г) 6400.

5. Процес коригування майбутньої вартості грошових потоків для визначення їх теперішньої вартості називають:

- а) коригуванням;
- б) ануїтетом;
- в) дисконтуванням;
- г) індексацією;
- д) симуляцією.

6. Процес зниження витрат у процесі виробництва існуючого продукту називають калькулюванням:

- а) для безперервного вдосконалення;
- б) собівартості продукції;
- в) цільовим;
- г) ринковим;
- д) стратегічним.

7. Зазначте, які з наведених питань релевантні при прийнятті рішення виробляти чи купувати:

- а) чи задовольняє підприємство якість продукції постачальника;
- б) чи забезпечить постачальник своєчасну доставку деталей;
- в) як довго постачальник зберігатиме встановлену ціну;
- г) усі наведені питання релевантні.

8. Компанія "Заур" реалізувала 150000 замків за ціною 9,00 грн за одиницю. Постійні витрати компанії становили 420 000 грн, а операційний прибуток – 300000 грн. Загальні змінні витрати компанії дорівнюють, грн.:

- а) 930000;
- б) 720000;
- в) 630000;
- г) 1050000.

9. Призначення фінансового та управлінського обліку полягає в такому:

- а) використовують інформацію винятково про минулі події;
- б) мають однакову мету;
- в) використовують одну інформаційну систему;
- г) мають вестися всіма бухгалтерами.

10. На 31 грудня 2001 року компанія має на складі 6000 одиниць готової продукції. Далі наведено фрагмент бюджету виробництва компанії на перший квартал 2002 року:

Показник	Січень	Лютий	Березень
Обсяг виробництва, од.	18800	20400	19600
Необхідний запас продукції на кінець місяця, од.	5000	4200	4000

Очікуваний обсяг продажу в січні дорівнює:

- а) 13800;
- б) 17800;
- в) 18800;
- г) 19800;
- д) 23800.

Варіант 2

1. Відомі такі дані про діяльність підприємства, грн.:

Продаж	1200 000
Змінні витрати	240000
Постійні витрати	60000

Точка беззбитковості підприємства дорівнює, грн.:

- а) 60000;
- б) 300000;
- в) 75000;
- г) 240000.

2. Управлінський облік як система сформувався:

- а) у середині XIX ст.;
- б) на початку XX ст.;
- в) у середині XX ст.;
- г) жодна відповідь не правильна.

3. Бюджет витрат на збут та адміністративних зазвичай не включає:

- а) страхування готової продукції;
- б) витрати на канцелярське приладдя;
- в) витрати на оренду приміщення офісу;
- г) витрати на амортизацію верстатів;
- д) витрати на рекламу.

4. Компанія “Набоб” використовує систему калькулювання нормативних (стандартних) витрат. Відома така інформація про витрати праці основних робітників за лютий:

Нормативна (стандартна) ставка за годину	6 грн
Фактична оплата праці здійснювалася за ставкою	6,10 грн
Нормативний час фактичного обсягу виробництва	3000 годин
Відхилення за рахунок продуктивності праці	1200 грн

Фактичні витрати праці становили, год:

- а) 2800
- б) 2804
- в) 3196
- г) 3200.

5. Серія однакових за розміром платежів називається:

- а) акумуляцією;
- б) накопиченням;
- в) ануїтетом;
- г) паритетом;
- д) окупністю.

6. Типовою системою калькулювання є така:

- а) гібридного калькулювання;
- б) операційного калькулювання;
- в) калькулювання нормативних (стандартних) витрат;
- г) калькулювання за принципом зворотного потоку;
- д) калькулювання за процесами.

7. У разі обмеженої кількості машино-годин слід виробляти таку продукцію:

- а) що має найбільший маржинальний дохід на одиницю;
- б) що має найбільший коефіцієнт маржинального доходу;
- в) що потребує меншої кількості машино-годин;
- г) що забезпечує найбільший маржинальний дохід на одну машино-годину.

8. Підприємство виготовляє один вид продукції, на виробництво якої згідно з нормою потрібно 6 м² матеріалів вартістю 13 грн за 1 м². Упродовж звітнього періоду було виготовлено 1000 од. продукції, а фактичні матеріальні витрати становили 6400 м² загальною вартістю 76800 грн.

Відхилення матеріальних витрат за рахунок використання становить, грн.:

- а) 1200;
- б) (4800);
- в) (5200);
- г) 6400.

9. Підприємство розглядає можливість придбання устаткування вартістю 40000 грн, яке не має ліквідаційної вартості та буде амортизовано прямолінійним методом упродовж 8 років. Очікується, що це устаткування забезпечить чисті грошові надходження щорічно в сумі 12000 грн до сплати податку. Ставка податку на прибуток становить 50 %. Період окупності устаткування дорівнює, років:

- а) 2,4;
- б) 2,6;
- в) 3,3;
- г) 4,7.

10. Змінні витрати становлять 70 % продажу, а загальні постійні витрати дорівнюють 105000 грн. Точка беззбитковості дорівнює, грн.:

- а) 73500;
- б) 315000;
- в) 350000;
- г) 150000.

Варіант 3

1. Компанія планує продати 40000 одиниць продукції. Постійні витрати компанії – 80000 грн, змінні – 60 % ціни реалізації. Для отримання операційного прибутку в розмірі 20000 грн ціна реалізації одиниці продукції має бути, грн.:

- а) 3,75;
- б) 4,17;
- в) 5,00;
- г) 6,25.

2. Управлінський облік відрізняється від фінансового:

- а) деталізацією інформації;
- б) відкритістю даних;

- в) спрямованістю у часі;
- г) усіма наведеними характеристиками;

3. Бюджет непрямих матеріалів і непрямой зарплати є бюджетом:

- а) загальновиробничих витрат;
- б) грошових коштів;
- в) адміністративних витрат;
- г) зведеним;
- д) витрат на збут.

4. Стандартна собівартість одиниці продукції включає:

Змінні загальновиробничі витрати (4 год × 4 грн), грн.	16
Постійні загальновиробничі витрати (4 год × 5 грн), грн.	20
Стандартні витрати, розраховані на основі потужності, грн.	10000
Упродовж звітного періоду заплановано виготовити	2500 одиниць
Фактичні дані за звітний період:	
Обсяг виробництва	2550 од.
Змінні загальновиробничі витрати	82875 грн
Постійні загальновиробничі витрати	102500 грн
Тривалість праці	9900 год

Відхилення постійних загальновиробничих витрат за рахунок обсягу дорівнює, грн.:

- а) 500;
- б) 250;
- в) 500;
- г) 1 250;
- д) 1 000.

5. Процес прийняття рішення щодо вибору проекту з метою найкращого використання обмежених коштів називають:

- а) бюджетуванням капіталу;
- б) аналізом витрат;
- в) раціонуванням капіталу;
- г) плануванням проекту;
- д) подрібненням капіталу.

6. Які з наведених далі витрат є прикладом витрат внаслідок внутрішнього браку:

- а) конструювання якості;
- б) відходи;
- в) на повернення продукції;
- г) поточний контроль якості.

7. Приймаючи рішення про скорочення сегмента, слід розглядати:

- а) всі витрати, що змінюються;
- б) лише змінні витрати;
- в) всі витрати, що залишаються незмінними;
- г) всі витрати.

8. Переплетена система обліку передбачає:

- а) позабалансовий облік витрат за центрами відповідальності;
- б) кореспонденцію рахунків фінансового та виробничого обліку;
- в) окреме ведення фінансового та виробничого обліку в системі рахунків;
- г) відсутність рахунків виробничого обліку.

9. Далі наведено прогноз обсягів продажу компанії, яка реалізує велосипеди.

Місяць	Очікуваний обсяг продажу, од.	Необхідний запас на кінець місяця, од.
Квітень	630	2800
Травень	3150	824
Червень	3300	850

У травні слід закупити велосипедів:

- а) 3974;
- б) 3344;
- в) 3150;
- г) 3124;
- д) 2956.

10. Відома така інформація про діяльність підрозділу компанії "Танго" за звітний рік, грн:

Дохід від продажу 300000

Валовий прибуток	120000
Чистий прибуток	18000
Середні інвестиції	90000
Вартість капіталу компанії	8 %

Залишковий прибуток підрозділу дорівнює, грн.:

- а) 6000;
- б) 10800;
- в) 8400;
- г) 16560;
- д) 7200.

Варіант 4

1. Компанія "Анкор" планує продати 25000 викруток за ціною 2,00 грн за одиницю. Коефіцієнт маржинального доходу становить 25 %. Якщо запланований обсяг продажу є точкою безбитковості компанії, її постійні витрати дорівнюють, грн.:

- а) 50000;
- б) 200000;
- в) 12500;
- г) 100000.

2. Призначення фінансового та управлінського обліку:

- а) використовують інформацію винятково про минулі події;
- б) мають однакову мету;
- в) використовують одну інформаційну систему;
- г) мають вестися всіма бухгалтерами.

3. На 31 грудня 2001 року компанія має на складі 6000 одиниць готової продукції. Далі наведено фрагмент бюджету виробництва компанії на перший квартал 2002 року.

Показник	Січень	Лютий	Березень
Обсяг виробництва, од.	18800	20400	19600
Необхідний запас продукції на кінець місяця, од.	5000	4200	4000

Очікуваний обсяг продажу в січні дорівнює:

- а) 13800 од.;
- б) 17800 од.;
- в) 18800 од.;

- г) 19800 од.;
- д) 23800 од.

4. Стандартна собівартість одиниці продукції включає:

Змінні загальновиробничі витрати (4 год × 4 грн), грн.	16
Постійні загальновиробничі витрати (4 год × 5 грн), грн.	20
Стандартні витрати, розраховані на основі потужності, грн.	10000
Упродовж звітнього періоду заплановано виготовити	2500 одиниць
Фактичні дані за звітний період:	
Обсяг виробництва	2550 од.
Змінні загальновиробничі витрати	82875 грн
Постійні загальновиробничі витрати	102500 грн
Тривалість праці	9900 год.

На підставі цих даних відхилення змінних загальновиробничих витрат за рахунок продуктивності дорівнює, грн.:

- а) 637,5;
- б) 1200,0;
- в) 637,5;
- г) 1 837,5;
- д) 1 200,0.

5. Підприємство розглядає можливість придбання устаткування вартістю 40000 грн, яке не має ліквідаційної вартості та буде амортизовано прямолінійним методом упродовж 8 років. Очікується, що це устаткування забезпечить чисті грошові надходження щорічно в сумі 12000 грн до сплати податку. Ставка податку на прибуток становить 50 %.

Період окупності устаткування дорівнює, років:

- а) 2,4;
- б) 2,6;
- в) 3,3;
- г) 4,7.

6. Конструювання вартості використовують для зниження:

- а) ціни продажу до припустимої собівартості;
- б) первісних бюджетних витрат до цільової собівартості;
- в) цільової собівартості до припустимої собівартості;
- г) первісних бюджетних витрат до припустимої собівартості.

7. Диференціальний аналіз передбачає виявлення таких витрат і доходів:

- а) однакових для альтернативних рішень;
- б) різних для альтернативних рішень;
- в) усіх без винятку, якщо вони наявні;
- г) немає правильної відповіді.

8. Підприємство планує придбати комп'ютерну систему вартістю 120000 грн. Щорічні витрати на утримання системи дорівнюють 10000 грн, а одноразові витрати на підготовку персоналу – 15000 грн. Ліквідаційна вартість системи – 25000 грн, а щорічна економія грошових коштів від її використання – 70000 грн. Очікуваний термін корисної експлуатації системи – 6 років. За вартості капіталу підприємства 10 % чиста теперішня вартість комп'ютерної системи дорівнює, грн:

- а) 140428;
- б) 227530;
- в) 380427;
- г) 410427.

9. Приймаючи рішення про скорочення сегмента, слід розглядати:

- а) всі витрати, що змінюються;
- б) лише змінні витрати;
- в) всі витрати, що залишаються незмінними;
- г) всі витрати.

10. Найбільшою професійною організацією фахівців з управлінського обліку є така:

- а) Привілейований інститут управлінських бухгалтерів Великої Британії;
- б) Інститут управлінських бухгалтерів США;
- в) Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України;
- г) Американський інститут сертифікованих громадських бухгалтерів.

Варіант 5

1. Компанія “Заур” реалізувала 150000 замків за ціною 9,00 грн за одиницю. Постійні витрати компанії становили 420000 грн, а операційний прибуток – 300000 грн. Загальні змінні витрати компанії дорівнюють, грн.:

- а) 930000;
- б) 720000;

- в) 630000;
- г) 1050000.

2. Порядок ведення управлінського обліку:

- а) регламентується Міністерством фінансів;
- б) визначається Міжнародною федерацією бухгалтерів;
- в) описано у податковому законодавстві;
- г) встановлюється керівництвом підприємства.

3. Далі наведено прогноз продажу компанії, яка реалізує велосипеди:

Місяць	Очікуваний обсяг продажу, од.	Необхідний запас на кінець місяця, од.
Квітень	630	2800
Травень	3150	824
Червень	3300	850

У травні слід закупити велосипедів:

- а) 3974;
- б) 3344;
- в) 3150;
- г) 3124;
- д) 2956.

4. Компанія виготовляє два види інструментів: “Бур” і “Скал”, про які відома інформація, наведена в таблиці.

Показник	Бюджет		Фактично	
	“Бур”	“Скал”	“Бур”	“Скал”
Ціна за одиницю, грн.	100	320	110	310
Змінні витрати на одиницю, грн.	80	180	86	191
Маржинальний дохід на одиницю, грн.	20	140	24	121
Постійні витрати на одиницю, грн.	12	60	10	50
Прибуток, грн.	8	80	14	70
Обсяг продажу, од.	1200	400	1000	1000

Відхилення маржинального доходу виробу "Бур" за рахунок кількості продажу дорівнює, грн.:

- а) 1600;
- б) 5200;
- в) 5200;
- г) 10000;
- д) 10000.

5. Компанія "Жупел" планує придбати автоматизовану систему, яка має термін корисної служби 5 років і не має ліквідаційної вартості. Очікується, що система забезпечить щорічні чисті грошові надходження в сумі 20000 грн, які будуть отримані наприкінці року. Очікувана внутрішня норма прибутковості – 10 %.

Первісна вартість автоматизованої системи дорівнює, грн.:

- а) 32220;
- б) 62100;
- в) 75816;
- г) 122100.

6. У разі продажу устаткування за 20000 грн та оплати його грошима відбудеться таке:

- а) зменшиться коефіцієнт загальної ліквідності;
- б) зросте співвідношення зобов'язань та власного капіталу;
- в) зменшиться співвідношення зобов'язань та власного капіталу;
- г) збільшиться робочий капітал;
- д) зменшиться робочий капітал.

7. Виробнича собівартість одиниці продукції підприємства становить 70 грн (зокрема, змінна – 49 грн), а її ціна – 105 грн. Підприємство отримало спеціальне замовлення на виробництво й реалізацію 1000 од. за ціною 63 грн. У разі прийняття замовлення та наявності вільної потужності прибуток підприємства буде такий:

- а) збільшиться на 14000 грн;
- б) зменшиться на 7000 грн;
- в) збільшиться на 18000 грн;
- г) зменшиться на 14000 грн.

8. Далі наведено прогноз продажу компанії на чотири місяці, грн.:

Квітень	50000
Травень	30000
Червень	45000
Липень	30000

Продаж за готівку становить 10 % загального обсягу продажу. Одна половина коштів від продажу в кредит надходить у місяці продажу, інша — в наступному місяці.

Очікувані надходження коштів у травні дорівнюватимуть, грн.:

- а) 43000;
- б) 41500;
- в) 39000;
- г) 30000;
- д) 16500.

9. Компанія “Набоб” використовує систему калькулювання нормативних (стандартних) витрат. Відома така інформація про витрати праці основних робітників за лютий:

Нормативна (стандартна) ставка за годину	6 грн
Фактична оплата праці за ставкою	6,10 грн
Нормативний час фактичного обсягу виробництва	3000 годин
Відхилення за рахунок продуктивності праці	1200 грн

Фактичні витрати праці становили, год:

- а) 2800;
- б) 2804;
- в) 3196;
- г) 3200.

10. Процес прийняття рішення про вибір проекту з метою найкращого використання обмежених коштів називають:

- а) бюджетуванням капіталу;
- б) аналізом витрат;
- в) раціонуванням капіталу;
- г) плануванням проекту;
- д) подрібненням капіталу.

Варіант 6

1. Змінні витрати становлять 70 % обсягів продажу, а загальні постійні витрати дорівнюють 105000 грн. Точка безбитковості дорівнює, грн.:

- а) 73500;
- б) 315000;
- в) 350000;
- г) 150000.

2. В англосаксонських країнах ведення управлінського обліку зазвичай є обов'язком:

- а) підрозділу скарбника;
- б) підрозділу контролера;
- в) відділу внутрішнього аудиту;
- г) відділу персоналу.

3. Далі наведено прогноз продажу компанії на наступні чотири місяці, грн:

Квітень	50000
Травень	30000
Червень	45000
Липень	30000

Продаж за готівку становить 10 % загального обсягу продажу. Одна половина коштів від продажу в кредит надходить у місяці продажу, інша – в наступному місяці.

Очікувані надходження коштів у травні дорівнюватимуть, грн.:

- а) 43000;
- б) 41500;
- в) 39000;
- г) 30000;
- д) 16500.

4. Компанія виготовляє два види інструментів: “Бур” і “Скал”, про які відома інформація, наведена в таблиці.

Показник	Бюджет		Фактично	
	“Бур”	“Скал”	“Бур”	“Скал”
1	2	3	4	5
Ціна за одиницю, грн.	100	320	110	310

1	2	3	4	5
Змінні витрати на одиницю, грн.	80	180	86	191
Маржинальний дохід на одиницю, грн.	20	140	24	121
Постійні витрати на одиницю, грн.	12	60	10	50
Прибуток, грн.	8	80	14	70
Обсяг продажу, од.	1200	400	1000	1000

Виходячи з цих даних відхилення маржинального дох виробу "Скал" за рахунок комбінації продажу дорівнює, грн.:

- а) 15600;
- б) 42000;
- в) 48000;
- г) 54000;
- д) 192000.

5. Підприємство планує придбати комп'ютерну систему вартістю 120000 грн. Щорічні витрати на утримання системи дорівнюють 10000 грн, а одноразові витрати на підготовку персоналу – 15000 грн. Ліквідаційна вартість системи – 25000 грн, а щорічна економія грошових коштів від її використання становитиме 70000 грн. Очікуваний термін корисної експлуатації системи – 6 років.

За вартості капіталу підприємства 10 % чиста теперішня вартість комп'ютерної системи дорівнює, грн.:

- а) 140428;
- б) 227530;
- в) 380427;
- г) 410427.

6. Запаси підприємства на 1 січня 2002 року становили 600000 грн. Упродовж року підприємство придбало запасів на суму 1600000 грн. Якщо собівартість реалізованої упродовж року продукції становила 1300000 грн, оборотність запасів дорівнює:

- а) 1,44;
- б) 2,17;
- в) 1,73;

- г) 1,23;
- д) 2,77.

7. Компанія "Оскар" виготовляє два вироби (А і Б) у спільному технологічному процесі. Спільні витрати на виробництво дорівнюють 160000 грн; 5000 виробів А можуть бути реалізовані у точці розподілу за ціною 40 грн за одиницю або оброблені далі (витрати на обробку – 40000 грн) і продані за ціною 50 грн; 20000 виробів Б можуть бути продані в точці розподілу за ціною 30 грн за одиницю або оброблені далі (витрати на обробку – 40000 грн) і продані за ціною 32 грн. У разі подальшої обробки виробу А замість продажу його в точці розподілу прибуток компанії буде такий:

- а) збільшиться на 50000 грн;
- б) збільшиться на 10000 грн;
- в) збільшиться на 42000 грн;
- г) збільшиться на 2000 грн;
- д) зменшиться на 54000 грн.

8. Якщо одночасно збільшуються постійні та змінні витрати на одиницю, точка беззбитковості:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється;
- г) вплив не можна визначити з наведеної інформації.

9. Курс з управлінського обліку є складовою професійної сертифікації, яку здійснює:

- а) Аудиторська палата України;
- б) Українське товариство фінансових аналітиків;
- в) Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України;
- г) жодна відповідь не правильна.

10. Бюджет витрат на збут та адміністративних витрат зазвичай не включає:

- а) страхування готової продукції;
- б) витрати на канцелярське приладдя;
- в) витрати на оренду приміщення офісу;
- г) витрати на амортизацію верстатів;
- д) витрати на рекламу.

Варіант 7

1. Продаж ВАТ “Перун” становить 400 000 грн при точці беззбитковості 240000 грн. Коефіцієнт запасу міцності дорівнює:

- а) 166,7 %;
- б) 60 %;
- в) 66,7 %;
- г) 40 %.

2. Переплетена система обліку передбачає:

- а) позабалансовий облік витрат за центрами відповідальності;
- б) кореспонденцію рахунків фінансового та виробничого обліку;
- в) окреме ведення фінансового та виробничого обліку в системі рахунків;
- г) відсутність рахунків виробничого обліку.

3. Заплановані витрати на виробництво 100000 одиниць продукції становлять 150000 грн (постійні витрати 30000 грн). Фактично витрати становлять 142500 грн за обсягу виробництва 90000 од. Відхилення бюджету виробничих витрат за рахунок ефективності:

- а) несприятливе — 5500;
- б) сприятливе — 6500;
- в) несприятливе — 6500;
- г) несприятливе — 4500.

4. Далі наведено дані про центр інвестицій, грн.:

	2001 р.	2002 р.
Оборотність активів	?	1,25
Чистий прибуток	30 000	?
Прибутковість продажу	15 %	13,33 %
Продаж	?	?
Інвестований капітал	180 000	?
Залишковий прибуток	8 400	?

Упродовж 2002 року обсяги продажу збільшилися на 50 % і становили, грн.:

- а) 200000;
- б) 250000;
- в) 280000;
- г) 300000;
- д) 320000.

5. Компанія "Ладан" планує придбати за 180000 грн складну установку, яка має термін корисної експлуатації 6 років і ліквідаційну вартість 60000 грн. Амортизацію нараховують прямолінійним методом. Щорічна економія грошових коштів від використання установки очікується 70000 грн.

Період окупності установки дорівнює, років:

- а) 1,71;
- б) 2;
- в) 2,25;
- г) 2,57.

6. Заплановані витрати на виробництво 10000 од. Продукції, грн.:

прямі матеріали — 50000;
пряма зарплата — 30000;
загальновиробничі витрати (в тому числі змінні — 5000) — 25000;
витрати на збут (в тому числі змінні — 3000) — 15000;
адміністративні витрати — 30000.

Якщо ціна одиниці продукції 20 грн, продуктивний маржинальний дохід на одиницю дорівнює, грн.:

- а) 15,0;
- б) 12,0;
- в) 11,5;
- г) 11,2;
- д) 9,5.

7. Виробнича собівартість деталей, які виготовляє підприємство "Ласт", становить 9,4 грн (постійні витрати — 3,8 грн). Інше підприємство пропонує постачати ці деталі за ціною 7 грн. Загальні витрати підприємства "Ласт" на одну деталь у разі її придбання становлять, грн.:

- а) 5,6;
- б) 7,0;
- в) 10,8;
- г) 13,2.

8. Відомі такі дані про обсяг продажу та витрати на збут підприємства:

Показник	Бюджет		Фактично
	Травень	Червень	Червень
Обсяг продажу, од.	8000	12000	10000
Витрати на збут, грн.	80000	96000	90000

Відхилення фактичних витрат на збут за червень від бюджету за рахунок обсягу продажу становить, грн.:

- а) 8000;
- б) 8000;
- в) 6000;
- г) 0.

9. Компанія виготовляє два види інструментів: “Бур” і “Скал”, про які відома інформація, наведена в таблиця.

Показник	Бюджет		Фактично	
	“Бур”	“Скал”	“Бур”	“Скал”
Ціна за одиницю, грн.	100	320	110	310
Змінні витрати на одиницю, грн.	80	180	86	191
Маржинальний дохід на одиницю, грн.	20	140	24	121
Постійні витрати на одиницю, грн.	12	60	10	50
Прибуток, грн.	8	80	14	70
Обсяг продажу, од.	1200	400	1000	1000

Відхилення маржинального доходу виробу “Бур” за рахунок кількості продажу дорівнює, грн:

- а) 1600;
- б) 5200;
- в) 5200;
- г) 10000;
- д) 10000.

10. Процес коригування майбутньої вартості грошових потоків для визначення їх теперішньої вартості називають:

- а) коригуванням;
- б) ануїтетом;
- в) дисконтуванням;

- г) індексацією;
- д) симуляцією.

Варіант 8

1. Компанія “Шаман” реалізує два вироби А і Б у співвідношенні 2. Маржинальний дохід на одиницю дорівнює 40 грн для виробу А і 20 грн для виробу Б. Постійні витрати компанії становлять 4200000 грн. Зазначте, скільки одиниць обох виробів слід продати, щоб компанія була беззбитковою:

- а) 140000;
- б) 150000;
- в) 168000;
- г) 180000.

2. Найбільшою професійною організацією фахівців з управлінського обліку є така:

- а) Привілейований інститут управлінських бухгалтерів Великої Британії;
- б) Інститут управлінських бухгалтерів США;
- в) Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України;
- г) Американський інститут сертифікованих громадських бухгалтерів.

3. Зазначте, яке з наведених тверджень помилкове:

- а) гнучкий бюджет допомагає підприємству контролювати накладні витрати;
- б) гнучкий бюджет охоплює діапазон діяльності, в межах якого компанія може діяти;
- в) гнучкий бюджет тотожний статичному;
- г) гнучкий бюджет забезпечує корисну основу для порівняння фактичних і очікуваних витрат.

4. Відомі така інформація про діяльність підрозділу компанії “Танго” за звітний рік, грн.:

Дохід від продажу	300000
Валовий прибуток	120000
Чистий прибуток	18000
Середні інвестиції	90000
Вартість капіталу компанії	8 %

Залишковий прибуток підрозділу дорівнює, грн.:

- а) 6000;
- б) 10800;
- в) 8400;
- г) 16560;
- д) 7200.

5. Компанія "Ладан" планує придбати за 180000 грн складну установку, яка має термін корисної експлуатації 6 років і ліквідаційну вартість 60000 грн. Амортизацію нараховують прямолінійним методом. Щорічна економія грошових коштів від використання установки очікується 70000 грн.

Виходячи з цих умов облікова норма прибутковості, розрахована на підставі середніх інвестицій, дорівнює:

- а) 77,8 %;
- б) 58,3 %;
- в) 41,7 %;
- г) 33,3 %.

6. Заплановані витрати для виробництва 10000 од. продукції, грн:

- прямі матеріали — 50000;
 - пряма зарплата — 30000;
 - загальновиробничі витрати (в тому числі змінні — 5000) — 25000;
 - витрати на збут (в тому числі змінні — 3000) — 15000;
 - адміністративні витрати — 30000.
- Ціна одиниці продукції — 20 грн.

Визначте, чому дорівнює коефіцієнт продуктивності, якщо загальна потужність становить 8000 год., а для виробництва одиниці продукції необхідна 1 год:

- а) 0,76;
- б) 0,83;
- в) 0,896;
- г) 1,04;
- д) 1,2.

7. Завод виготовляє 5000 одиниць продукції Y за квартал. Ціна одного виробу — 12 грн, змінні витрати на одиницю — 8 грн. Якщо припинити виробництво цієї продукції, то в разі скорочення постійних витрат на 16000 грн прибуток підприємства буде такий:

- а) зменшиться на 20000 грн;
- б) зменшиться на 4000 грн;
- в) збільшиться на 36000 грн.
- г) збільшиться на 4000 грн.

8. Компанія планує продати 40000 одиниць продукції. Постійні витрати компанії – 80000 грн, змінні витрати становлять 60 % ціни реалізації. Для отримання операційного прибутку в розмірі 20000 грн ціна реалізації одиниці продукції має бути, грн.:

- а) 3,75;
- б) 4,17;
- в) 5,00;
- г) 6,25.

9. Управлінський облік є складовою:

- а) менеджменту;
- б) планування;
- в) внутрішнього аудиту;
- г) корпоративної культури.

10. Бюджет непрямих матеріалів і непрямой зарплати є бюджетом:

- а) загальновиробничих витрат;
- б) грошових коштів;
- в) адміністративних витрат;
- г) зведенням;
- д) витрат на збут.

Варіант 9

1. Підприємство планує продати 100000 одиниць виробу X за ціною 8 грн за одиницю та 200000 одиниць виробу Y за ціною 6 грн за одиницю. Змінні витрати становлять 70 % обсягу продажу для X та 80 % обсягу продажу для виробу Y. Для отримання загального операційного прибутку 320000 грн постійні витрати мають бути, грн.:

- а) 160000;
- б) 180000;
- в) 480000;
- г) 1 200000.

2. Норми етичної поведінки фахівців з управлінського обліку не передбачають:

- а) конфіденційності;
- б) незалежності;
- в) компетентності;
- г) об'єктивності.

3. Далі наведено результати діяльності компанії за звітний рік.

Показник	Бюджет	Фактично	Відхилення
Обсяг продажу, од.	30000	28000	2000
Дохід від продажу, грн.	300000	294000	6000
Змінні витрати, грн.	180000	165200	14800
Маржинальний дохід, грн.	120000	128800	8800
Постійні витрати, грн.	70000	8000	10000
Операційний прибуток, грн.	50000	48800	1200

Відхилення прибутку за рахунок обсягу продажу дорівнює, грн.:

- а) 20000;
- б) 8000;
- в) 8800;
- г) 6000;
- д) 20000.

4. Компанія має два центри прибутку: підрозділи гудзиків і підрозділ одягу. Змінні витрати на одиницю підрозділу гудзиків дорівнюють, грн.

- виробничі – 0,2;
- на збут – 0,01.

Ринкова ціна одного гудзика становить 0,3 грн. У разі продажу гудзиків підрозділу одягу витрати на збут відсутні. Підрозділ одягу може купувати гудзики на зовнішньому ринку за ціною 0,25 грн. Підрозділ гудзиків не має зайвих потужностей та може продавати всі гудзики на зовнішньому ринку.

Мінімальна трансфертна ціна гудзика дорівнює, грн.:

- а) 0,20;
- б) 0,21;
- в) 0,25;
- г) 0,29;
- д) 0,30.

5. Компанія “Аврал” розглядає проект капітальних інвестицій, що передбачає чисті грошові надходження, грн.:

рік 1-й	40000
рік 2-й	44000
рік 3-й	48000
рік 4-й	52000

Вартість капіталу компанії становить 10 %, а чиста теперішня вартість проекту дорівнює 10000 грн.

Індекс прибутковості проекту дорівнює:

- а) 1,10;
- б) 1,07;
- в) 1,06;
- г) 0,93.

6. Очікувана ціна виробу – 100 грн, запланований виробничий маржинальний дохід на одиницю 15 грн, а середні заплановані витрати – 90 грн (у тому числі виробничі – 80 грн, а змінні – 70 грн). Припустима собівартість виробу дорівнює, грн.:

- а) 70;
- б) 80;
- в) 85;
- г) 90.

7. Підприємство використовує спеціальний папір для виробництва основної продукції. Папір купують в упаковці зі 100 аркушів вартістю 200 грн. Витрати на одне замовлення становлять 30 грн, а річні витрати на зберігання однієї упаковки дорівнюють 3 грн. Підприємство використовує 2600 упаковок щорічно, а час виконання замовлення становить один тиждень. Економічний розмір замовлення дорівнює, упаковок:

- а) 203;
- б) 225;
- в) 228;
- г) 565;
- д) 631.

8. Відомі такі дані про центр інвестицій:

	2001 р.	2002 р.
Оборотність активів, грн.	?	1,25
Чистий прибуток, грн.	30000	?

Прибутковість продажу, грн.	15 %	13,33 %
Обсяги продажу	?	?
Інвестований капітал, грн.	180000	?
Залишковий прибуток, грн.	8400	?

Упродовж 2002 року обсяги продажу збільшились на 50 % і становили, грн.:

- а) 200000;
- б) 250000;
- в) 280 000;
- г) 300 000;
- д) 320 000.

9. Компанія “Жупел” планує придбати автоматизовану систему, яка має термін корисної служби 5 років і не має ліквідаційної вартості. Очікується, що система забезпечить щорічні чисті грошові надходження 20000 грн, які будуть отримані наприкінці року. Очікувана внутрішня норма прибутковості – 10 %.

Первісна вартість автоматизованої системи дорівнює, грн.:

- а) 32220;
- б) 62100;
- в) 75816;
- г) 122100.

10. Відомі такі дані про підприємство.

Обсяги продажу, грн.	1200000
Змінні витрати, грн.	240000
Постійні витрати, грн.	60000

Точка беззбитковості підприємства дорівнює, грн.:

- а) 60000;
- б) 300000;
- в) 75000;
- г) 240000.

Варіант 10

1. Підприємство реалізує продукцію за ціною 50 грн за одиницю. Змінні витрати на одиницю становлять 30 грн, а загальні постійні витрати дорівнюють 150000 грн. Запланований обсяг продажу – 10000 од. Фактор операційного важеля дорівнює:

- а) 0,25;

- б) 5;
- в) 4;
- г) 3,33.

2. Курс з управлінського обліку є складовою професійної сертифікації, яку здійснює:

- а) Аудиторська палата України;
- б) Українське товариство фінансових аналітиків;
- в) Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України;
- г) жодна відповідь не є правильною.

3. Відомі такі дані про обсяг продажу та витрати на збут підприємства:

Показник	Бюджет		Фактично
	Травень	Червень	Червень
Обсяг продажу, од.	8000	12000	10000
Витрати на збут, грн.	80000	96000	90000

Відхилення фактичних витрат на збут за червень від бюджету за рахунок обсягу продажу становить:

- а) 8000;
- б) 8800;
- в) 6000;
- г) 0.

4. Компанія має два центри прибутку: підрозділи гудзиків і одягу. Змінні витрати на одиницю підрозділу гудзиків дорівнюють:

виробничі — 0,2 грн
на збут — 0,01 грн

Ринкова ціна одного гудзика становить 0,3 грн. У разі продажу гудзиків підрозділу одягу витрати на збут відсутні. Підрозділ одягу може купувати гудзики на зовнішньому ринку за ціною 0,25 грн. Підрозділ гудзиків не має зайвих потужностей та може продавати всі гудзики на зовнішньому ринку.

Припустимо, що підрозділ гудзиків має достатньо потужностей для задоволення потреб ринку та внутрішніх потреб компанії. У цьому разі мінімальна трансфертна ціна гудзика дорівнює, грн.:

- а) 0,20;
- б) 0,21;
- в) 0,25;
- г) 0,29
- д) 0,30.

5. Підприємство планує інвестувати 120000 грн у проект капітальних інвестицій терміном на 10 років. Щорічні чисті грошові надходження від цього проекту очікуються 20000 грн. Мінімальна норма прибутковості для таких проектів – 10 %. Внутрішня норма прибутковості проекту така:

- а) менше 10 %, але більше 0;
- б) 10 %;
- в) менше 12 %, але більше 10 %;
- г) 12 %.

6. Очікувана ціна виробу – 100 грн, запланований виробничий маржинальний дохід на одиницю – 15 грн, а середні заплановані витрати – 90 грн (у тому числі виробничі – 80 грн, а змінні – 70 грн). Якщо конструювання вартості дає змогу знизити собівартість одиниці продукції на 3 грн, цільова собівартість одиниці продукції дорівнює, грн.:

- а) 87;
- б) 82;
- в) 77;
- г) 67.

7. Далі наведені витрати підприємства на одиницю продукції, грн.:

Змінні виробничі витрати	360
Розподілені постійні виробничі витрати	180
Змінні витрати на збут та управління	120
Розподілені постійні витрати на збут і управління	150

Якщо націнка становить 150 % змінних витрат, ціна одиниці продукції дорівнюватиме, грн.:

- а) 720;
- б) 1050;
- в) 1200;
- г) 930;
- д) 1300.

8. Виробнича собівартість одиниці продукції підприємства становить 70 грн (змінні – 49 грн), а її ціна – 105 грн. Підприємство отримало спеціальне замовлення на виробництво й реалізацію 1000 одиниць за ціною 63 грн. У разі прийняття замовлення та наявності вільних потужностей прибуток підприємства буде такий:

- а) збільшиться на 14000 грн;
- б) зменшиться на 7000 грн;
- в) збільшиться на 18000 грн;
- г) зменшиться на 14000 грн.

9. Порядок ведення управлінського обліку:

- а) регламентується Міністерством фінансів;
- б) визначається Міжнародною федерацією бухгалтерів;
- в) описано у податковому законодавстві;
- г) встановлюється керівництвом підприємства.

10. Зазначте, яке з наведених тверджень помилкове:

- а) гнучкий бюджет допомагає підприємству контролювати накладні витрати;
- б) гнучкий бюджет охоплює діапазон діяльності, в межах якого компанія може діяти;
- в) гнучкий бюджет тотожний статичному;
- г) гнучкий бюджет забезпечує корисну основу для порівняння фактичних і очікуваних витрат.

Відповіді на тести

Варіант 1

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	а	Зростання змін витрат зменшує маржинальний дохід на одиницю. При зростанні постійних витрат і зменшенні маржинального доходу на одиницю точка беззбитковості збільшується
2	а	–
3	в	Основою для планування виробничих витрат є бюджет виробництва
4	в	$[(6 \cdot 1000) - 6400] \cdot 13 = -5200$
5	в	Дисконтування – процес визначення теперішньої вартості майбутніх грошових потоків
6	а	Зниження витрат у процесі виробництва досягається калькулюванням для безперервного вдосконалення
7	г	У разі прийняття рішення “виробляти чи купувати” всі наведені фактори релевантні
8	в	$150000 \cdot 9 =$ Змінні витрати + $420000 + 300000$ Змінні витрати = 630000
9	в	–
10	г	$6000 + 18800 - 5000 = 19800$

Варіант 2

№ тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	2	3
1	в	Коефіцієнт маржинального доходу $\frac{1200000 - 240000}{1200000} = 0,8$. Точка беззбитковості $= \frac{60000}{0,8} = 75000$ (грн)
2	в	–
3	г	Витрати на амортизацію верстатів включають у виробничу собівартість продукції
4	г	$(3000 - x) \cdot 6 = -1200$; $x = 3200$
5	в	Ануїтет – це серія рівновеликих платежів (або надходжень), що здійснюються через однакові проміжки часу впродовж певного періоду
6	г	За умов системи “якраз вчасно” зазвичай застосовують калькулювання за принципом зворотного потоку

1	2	3
7	г	Оскільки обмежувальним фактором є машино-години, слід виробляти продукцію, яка забезпечує найбільший маржинальний дохід на одну машино-годину
8	в	$[(6 \cdot 1000) - 6400] \cdot 13 = - 5200$
9	г	Потік = $[12000 - (40000 : 8)] \cdot 0,5 = 3500$ Період окупності = $40000 : (12000 - 3500) = 4,7$ року
10	в	Обсяг продажу = $0,7 \cdot$ Обсяг продажу + 105000 Обсяг продажу = $105000 : 0,3 = 350000$

Варіант 3

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	г	Позначимо ціну одиниці продукції x . $x \cdot 40000 = 0,6x \cdot 40000 + 80000 + 20000$ $x = 6,25$
2	г	–
3	а	Непрямі матеріали та непрямую зарплату включають до загальновиробничих (виробничих накладних) витрат
4	д	$(2550 - 2500) \cdot 20 = 1000$
5	в	Раціонування капіталу – процес вибору найдоцільнішого серед кількох прибуткових проектів за умов обмеженого фінансування
6	б	З наведених витрат лише відходи можуть виникнути внаслідок внутрішнього браку
7	а	Релевантними є всі витрати, що змінюються внаслідок прийняття рішення
8	в	–
9	б	$3150 + 824 - 630 = 3344$
10	б	$18000 - (90000 \cdot 0,08) = 10800$

Варіант 4

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	2	3
1	в	$25000 \cdot 2 = \frac{\text{Постійні витрати}}{0,25}$ Постійні витрати = $50000 \cdot 0,25 = 12\ 500$
2	в	–
3	г	$6000 + 18800 - 5000 = 19800$
4	б	$[(4 \cdot 2550) - 9900] \cdot 4 = 1200$

1	2	3
5	г	Потік = $[12000 - (40000 : 8)] \cdot 0,5 = 3500$ Період окупності = $40000 : (12000 - 3500) = 4,7$ року
6	б	Конструювання вартості забезпечує зниження початкових бюджетних витрат для досягнення цільової собівартості
7	б	Мета диференціального аналізу – порівняти релевантні витрати і доходи
8	а	$[(70000 - 10000) \cdot 4,35526 + (25000 \cdot 0,56447)] - (120000 + 15000) = 140428$ грн
9	а	Релевантними є всі витрати, що змінюються внаслідок прийняття рішення
10	б	–

Варіант 5

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	в	$150000 \cdot 9 =$ Змінні витрати + $420\ 000 + 300000$ Змінні витрати = 630000
2	г	–
3	б	$3150 + 824 - 630 = 3344$
4	д	Середній бюджетний маржинальний дохід = $[(20 \cdot 200) + (140 \cdot 400)] : 1600 = 50$ $(1000 - 1200) \cdot 50 = -10000$
5	в	$(20000 \cdot 3,79079) - x = 0$ $x = 75816$ грн
6	г	Виручка від продажу устаткування зумовлює збільшення грошових коштів (оборотних активів), що у свою чергу, збільшує робочий капітал
7	а	$(60 - 49) \cdot 1000 = 14000$
8	в	$1/2 (50000 - 5000) + (0,1 \cdot 30000) + 1/2 (30000 - 3000) = 39000$
9	г	$(3000 - x) \cdot 6 = -1200$ $x = 3200$
10	в	Раціонасування капіталу – процес вибору найдоцільнішого серед кількох прибуткових проектів за умов обмеженого фінансування

Варіант 6

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	в	Обсяг продажу = $0,7 \cdot \text{Обсяг продажу} + 105000$ Обсяг продажу = $105000 : 0,3 = 350000$
2	б	–
3	в	$1/2 (50000 - 5000) + (0,1 \cdot 30000) + 1/2 (30000 - 3000) = 39000$
4	в	$1/2 (50000 - 5000) + (0,1 \cdot 30000) + 1/2 (30000 - 3000) = 39000$
5	а	$[(70000 - 10000) \cdot 4,35526 + (25000 \cdot 0,56447)] - (120000 + 15000) = 140428$ грн
6	в	Запаси на 31 грудня = $600000 + 16000000 - 13000000 = 900000$ Середні запаси = $(600000 + 900000) : 2 = 750000$ Оборотність запасів = $1300000 : 750000 = 1,73$
7	б	$(5000 \cdot 50) - (40 \cdot 5000) - 40000 = 10000$
8	а	Зростання змін витрат зменшує маржинальний дохід на одиницю. При збільшенні постійних витрат і зменшенні маржинального доходу на одиницю точка беззбитковості збільшується
9	в	–
10	г	Витрати на амортизацію верстатів включають у виробничу собівартість продукції

Варіант 7

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	2	3
1	г	Коефіцієнт запасу міцності $\frac{400000 - 240000}{400000} = 0,4$
2	в	–
3	г	Бюджетні змінні витрати на одиницю = $(150000 - 30000) : 100000 = 1,2$ $142500 - [(90000 \cdot 1,2) + 30000] = 4500$
4	г	Обсяг продажу у 2001 році = $30000 : 0,15 = 2000000$ Обсяг продажу у 2002 році = $2000000 \cdot 1,5 = 3000000$
5	г	$180000 : 70000 = 2,57$ року
6	а	$20 - (50000 : 10000) = 15$ грн
7	в	$7 + 3,8 = 10,8$

1	2	3
8	а	Бюджетні змінні витрати на збут на одиницю $(96000 - 80000) : (12000 - 8000) = 4$ грн $(12000 - 10\ 000) \cdot 4 = 8000$
9	д	Середній бюджетний маржинальний дохід = $[(20 \cdot 1200) + (140 \cdot 400)] : 1600 = 50$ $(1000 - 1200) \cdot 50 = -10000$
10	в	Дисконтування — процес визначення теперішньої вартості майбутніх грошових потоків

Варіант 8

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	б	Середньозважений маржинальний дохід = $\left(40 \cdot \frac{2}{5}\right) + \left(20 \cdot \frac{3}{5}\right) = 28$ Точка безбитковості = $\frac{4200000}{28} = 150000$ (грн)
2	б	–
3	в	Гнучкий бюджет не тотожний статистичному, оскільки базується на фактичному обсязі діяльності, а не лише на запланованому
4	б	$18000 - (90000 \cdot 0,08) = 10800$
5	г	$[70000 - (180000 : 6) : (180000 + 60000) : 2] \cdot 100 = 33,3\ %$
6	д	$30000 + 25000 + 15000 + 30000 = 100000$ $100000 : 8000 = 12,5$ $15 : 12,5 = 1,2$
7	б	$(12 - 8) \cdot 5000 - 16000 = 4000$
8	в	$25000 \cdot 2 = \frac{\text{Постійні витрати}}{0,25}$ Постійні витрати = $50000 \cdot 0,25 = 12500$
9	а	–
10	а	Непрямі матеріали та непрямі зарплату включають до загальновиробничих (виробничих накладних) витрат

Варіант 9

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	а	Постійні витрати = $[(8 \cdot 100000) + (6 \cdot 200000)] - Ц (6 \cdot 0,8 \cdot 200000) - 3320000 = 160000$
2	б	–
3	б	Бюджетна ціна за одиницю = $3000000 : 30000 = 10$ грн Змінні витрати на одиницю = $180000 : 30000 = 6$ грн Бюджетний маржинальний дохід на одиницю = $10 - 6 = 4$ грн $(28000 \cdot 4) - 120000 = -8000$
4	г	$0,2 + (0,3 - 0,01) = 0,29$
5	б	Теперішня вартість чистих грошових надходжень = $= (40000 \cdot 0,90909) + (44000 \cdot 0,82645) + (48000 \cdot 0,75131) +$ $+ (52000 \cdot 0,68301) = 144308$ Індекс прибутковості = $144308 : (144308 - 100000) = 1,07$
6	в	$100 - 15 = 85$ грн
7	в	$\sqrt{\frac{2 \cdot 2600 \cdot 30}{3}} = 228$
8	г	Обсяг продажу у 2001 році = $30000 : 0,15 = 2000000$ Обсяг продажу у 2002 році = $2000000 \cdot 1,5 = 3000000$
9	в	$(20000 \cdot 3,79079) - x = 0$ $x \cdot 75816$ грн
10	в	Коефіцієнт маржинального доходу = $\frac{1200000 - 240000}{1200000} = 0,8$ Точка беззбитковості = $\frac{60000}{0,8} = 75000$ (грн)

Варіант 10

Номер тесту	Правильна відповідь	Пояснення (розрахунок)
1	2	3
1	в	Фактор операційного важеля = $= \frac{(50 - 30) \cdot 10000}{(50 \cdot 10000) - (30 \cdot 10000) - 150000} = 4$
2	в	–
3	а	Бюджетні змінні витрати на збут на одиницю $(96000 - 80000) : (12000 - 8000) = 4$ грн $(12000 - 10\ 000) \cdot 4 = 8000$
4	а	Оскільки витрати на збут відсутні, додаткові витрати на одиницю дорівнюють виробничим змінним витратам
1	2	3
5	в	$(20000 \cdot x) - 120000 = 0$ $x = 6$ При $i = 10\ %$ та $n = 10$ фактор дисконту = 6,14457 Отже, внутрішня норма прибутковості понад 10 %
6	а	$90 - 3 = 87$ грн
7	в	$(360 + 120) + (360 + 120) \cdot 1,5 = 1200$
8	а	$(60 - 49) \cdot 1000 = 14000$
9	г	–
10	в	Гнучкий бюджет не тотожний статистичному, оскільки базується на фактичному обсязі діяльності, а не лише на запланованому

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Контролінг: об'єкт, предмет і завдання курсу. Функції і основна мета контролінгу.
2. Взаємозв'язок контролінгу з іншими навчальними дисциплінами. Їх сутність.
3. Принципи організації контролінгу на підприємстві. Функціонування контролінгу в системі підприємства.
4. Концепції контролінгу.
5. Взаємозв'язок контролінгу з функціями управління підприємства.
6. Місце контролінгу в системі управління підприємством.
7. Сутність контролінгу стратегічного і оперативного.

8. Витрати підприємства — основний об'єкт управління в системі контролінгу.
9. Класифікація витрат підприємства.
10. Контролінг — фактор ефективного функціонування підприємства.
11. Управлінський облік як вихідний елемент системи контролінгу.
12. Облік за фактичною та нормативною собівартостями.
13. Мета, галузь застосування, переваги стандарт-кост.
14. Нормативні та бюджетні витрати. Нормування.
15. Бюджетування як інструмент оперативного контролю на підприємстві. Бюджетна система в системі контролінгу.
16. Бюджетування та планування виробничої діяльності.
17. Зведений кошторис (бюджет) сутність і порядок розробки.
18. Особливості та організація обліку витрат. Диреккостінг, сутність та мета виконання.
19. Система бюджетів на підприємстві.
20. Аналіз відхилень — основний інструмент оцінки діяльності центрів відповідальності.
21. Зміни і постійні витрати, їх сутність.
22. Модель “витрати — обсяг — прибуток”. Аналіз беззбитковості та ефект операційного левериджу.
23. Аналіз “вузьких місць”. Мета аналізу вузьких місць і сутність функціонально-вартісного аналізу.
24. Завдання і сутність функціонально-вартісного аналізу. Етапи здійснення функціонально-вартісного аналізу.
25. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
26. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості.
27. Аналіз кредитоспроможності підприємства.
28. Аналіз оборотності засобів.
29. Оцінка платоспроможності (ліквідності) підприємства.
30. Процес створення і реалізації контролінгу інвестиційних проєктів.
31. Контролінг у системі прийняття управлінських рішень.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність і завдання контролінгу.
2. Мета і функції контролінгу.
3. Основні концепції контролінгу.
4. Роль контролінгу в системі управління підприємством.
5. Взаємозв'язок контролінгу з іншими функціями управління підприємством.
6. Стратегічний контролінг.
7. Напрями аналізу у стратегічному контролінгу.
8. Оперативний контролінг.
9. Структур і зміст розділів контролінгу.
10. Класифікація та поведінка витрат.
11. Поняття релевантних витрат (постійні та змінні, прямі та непрямі).
12. Класифікація витрат за ступенем регулювання.
13. Поняття фактора виникнення витрат.
14. Поняття центрів відповідальності та їх класифікація.
15. Управлінський облік, його відмінності від фінансового обліку.
16. Завдання управлінського обліку.
17. Класифікація методів управлінського обліку.
18. Характеристика наявних систем управлінського обліку.
19. Поняття бюджету.
20. Мета і завдання бюджетів.
21. Структура системи бюджетів на підприємстві.
22. Статичні та гнучкі бюджети.
23. Напрями бюджетування.
24. Сфери застосування різних типів бюджетів.
25. Факторний аналіз відхилень.
26. Класифікація відхилень. Розрахунок відхилень.
27. Особливості контролінгу інвестиційних проектів.
28. Процес створення системи контролінгу.
29. Алгоритм контролінгу інвестиційних проектів.
30. Аналіз традиційних критеріїв інвестиційних проектів: термін окупності та рентабельність.
31. Аналіз критеріїв оцінки інвестиційних проектів з дисконтування грошових потоків.
32. Аналіз можливих варіантів вибору ставки дисконтування.

33. Аналіз критеріїв оцінки інвестиційних проектів в умовах невизначеності.
34. Аналіз наявних підходів щодо формування інвестиційного портфеля підприємства на основі досліджень контролінгу.
35. Визначення структури контролінгу.
36. Визначення цільових функцій та елементів контролінгу.
37. Роль служби контролінгу в організаційній структурі підприємства.
38. Організація служби контролінгу в холдингових компаніях.
39. Структура і склад служби контролінгу.
40. Інформаційні потоки на підприємстві в системі контролінгу.
41. Можливі варіанти впровадження контролінгу на підприємстві.
42. Фактори, що сприяють впровадженню контролінгу.
43. Фактори, що негативно впливають на впровадження системи контролінгу на підприємстві.
44. Мета і завдання діагностики фінансово-господарського стану підприємства.
45. Роль діагностики в управлінні підприємством.
46. Джерела інформації для експертної діагностики.
47. Методи стратегічної діагностики.
48. ЮТ-аналіз.
49. Матриця БКГ (Бостонської консультативної групи).
50. Матриця Мак-Кінсі.
51. Конкурентний аналіз за Портером.
52. Діагностика за кволими сигналами.
53. Аналіз фінансового стану підприємства.
54. Аналіз беззбитковості.
55. Аналіз матеріальних потоків.
56. Аналіз інформаційних потоків.
57. Оцінка ризиків.
58. Метод аналогій.
59. Аналіз чутливості.
60. Аналіз сценаріїв, метод Монте-Карло.
61. Експертні методи.
62. Управління ризиками.
63. Класифікація підходів щодо прийняття управлінських рішень.
64. Вимоги до критеріїв прийняття управлінських рішень.
65. Критерії прийняття рішень про обсяги і структуру виробництва.
66. Критерії прийняття рішень "виробляти чи купувати".

67. Критерії прийняття рішень про визначення нижньої межі на ціну продукції.
68. Критерії прийняття рішень в управлінні матеріальними потоками підприємства.
69. Застосування лінійного програмування при прийнятті управлінських рішень.
70. Етапи розвитку контролінгу.
71. Класифікація об'єктів контролінгу.
72. Класифікація центрів відповідальності.
73. Показники роботи центрів відповідальності.
74. Порівняльна характеристика управлінського та фінансового обліку.
75. Класифікація методів обліку витрат, що застосовуються в системі контролінгу.
76. Оцінка методів управлінського обліку витрат для розв'язання завдань контролінгу.
77. Методи аналізу відхилень фактичних результатів діяльності.
78. Критерії оцінки інвестиційних проектів у контролінгу.
79. Розробка бюджету дохідної та видаткової частин. Види бюджетів.
80. Структура дохідної частини бюджету.
81. Структура видаткової частини бюджету.
82. Система економічних розрахунків, що застосовується в контролінгу.
83. Управлінський облік як основа контролінгу.
84. Прийоми та методи розробки бюджету (бюджетування).
85. Концепції контролінгу.
86. Стратегічний менеджмент.
87. Стратегічний та оперативний контролінг.
88. Бюджетування з "нуля".
89. Бюджетування через прирощення.
90. Методи оперативної діагностики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

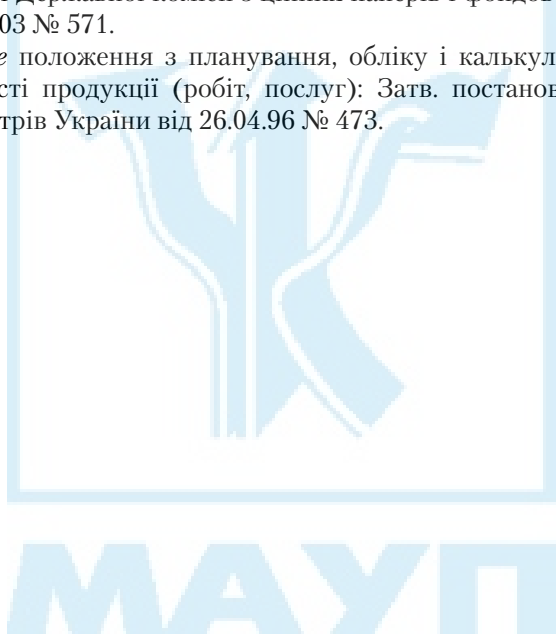
Основна

1. *Ван Хорн Дж.* Основы управления финансами. — М.: Финансы и статистика, 1996.
2. *Голов С. Ф.* Управлінський облік. — К.: Лібра, 2004. — 704 с.

3. *Голов С. Ф.* Управлінський бухгалтерський облік. — К.: Скарби, 1998. — 384 с.
4. *Даше А.* Практика контроллинга: Пер. с нем. / Под ред. и с предисл. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 336 с.
5. *Друри К.* Введение в управленческий и производственный учет. — М.: Аудит; ЮНИТИ, 1998. — 774 с.
6. *Завгородний В. П.* Бухгалтерский учет, контроль и аудит в системе управления предприятием. — К.: ВАКЛЕР, 1997. — 976 с.
7. *Ивашкевич Б. В.* Бухгалтерский управленческий учет. — М.: Юристъ, 2004. — 618 с.
8. *Карпова Т. П.* Управленческий учет: Учебник для вузов. — М.: ЮНИТИ, 2000. — 350 с.
9. *Контролинг в бизнесе: Метод. и практ. основы построения контроллинга в организациях.* — 2-е изд. / А. М. Карминский, Н. Й. Оленев, А. Г. Примаков, С. Г. Фалько. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 256 с.
10. *Контролинг как инструмент управления предприятием /* Е. А. Ананькина, С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина и др. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 280 с.
11. *Концепция контроллинга: Управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование:* Пер. с нем. — М.: Альпина Бизнес Букс. — 270 с.
12. *Кузин Б. И., Юрьев В. Н., Шахдинаров Г. М.* Методы и модели управления фирмой. — СПб.: Питер, 2001, — 432 с.
13. *Манн Р., Майер З.* Контроллинг для начинающих. Система управления прибылью: Пер. с нем. / Под ред. и с предисл. В. Б. Ивашкевича. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 2004. — 304 с.
14. *Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф.* Основы менеджмента. — М.: Дело, 1992. — 702 с.
15. *Нивен П.* Сбалансированная система показателей шаг за шагом. — Днепропетровск: Баланс Клуб, 2003. — 328 с.
16. *Попова Л. В., Исакова Р. Е., Головина Т. А.* Контроллинг: Учеб. пособие. — М.: Дело и Сервис, 2003. — 192 с.
17. *Петренко С. Н.* Контроллинг: Учеб. пособие. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. — 328 с.

18. *Пушкар М. С.* Управлінський облік. — Тернопіль: “Поліграфіст” ЛТД, 1995. — 218 с.
 19. *Пушкар М. С., Пушкар Р. М.* Контролінг — інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: Моногр. — Тернопіль: Карт-бланш, 2004. — 370 с.
 20. *Сухарева Л. А., Петренко С. Н.* Контроллінг — основа управління бізнесом. — К.: Эльга; Ника-Центр, 2002. — 204 с.
 21. *Уоят К.* Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: Пер. з англ. — К.: Наук. думка, 2001. — 368 с.
 22. *Управленческий учет* / Под ред. А. Д. Шеремета. — М.: ФБК ПРЕСС, 2000. — 512 с.
 23. *Управленческий учет* / Под ред. В. Паляя, Р. Вандер Вила. — М.: ИНФРА-М, 1997. — 480 с.
 24. *Черваньов Д. М.* Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб. — К.: Знання-Прес, 2003. — 622 с.
 25. *Фатхутдинов Р. А.* Стратегический менеджмент: Учебник для вузов. — М.: Интел-Синтез, 1999. — 416 с.
 26. *Фольмут Х. И.* Инструменты контроллинга от А до Я: Пер. с нем. / Под ред. и с предисл. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 288 с.
 27. *Фридман П.* Контроль затрат и финансовых результатов при анализе качества продукции. — М.: Аудит; ЮНИТИ, 1994. — 286 с.
- Додаткова*
28. *Хорнгрен Ч. Т., Фостер Дж.* Бухгалтерский учет: управленческий аспект: Пер. с англ. / Под ред. Я. В. Соколова. — М.: Финансы и статистика, 1995. — 416 с.
 29. *Хруцкий В. Е., Гамаюнов В. В.* Внутрифирменное бюджетирование. Настольная книга по постановке финансового планирования. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 2005. — 464 с.
 30. *Циглик І. І.* Контролінг: Навч. посіб. у схемах і таблицях. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 76 с.
 31. *Энтони Р., Рис Дж.* Учет: ситуации и примеры: Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А. М. Петрачкова. — М.: Финансы и статистика, 1993. — 560 с.

32. *Методичні* рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: Затв. наказом Державного комітету промполітики України від 02.02.01 № 47.
33. *Методичні* рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: постанова Правління Національного Банку України від 02.08.04 № 361.
34. *Про затвердження* Державного класифікатора України: Наказ Державного комітету по стандартизації, метрології і сертифікації від 22.10.96 № 441.
35. *Про затвердження* Принципів корпоративного управління: Рішення Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 11.12.03 № 571.
36. *Типове* положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг): Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.96 № 473.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тести	8
Теми рефератів	42
Питання для самоконтролю	43
Список літератури.....	46

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *М. М. Соколовська*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3094

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП